

כתרי תורה

כתר מלכות – מאן מלכי רבנן

רבי זכריה ב"ר שלום כהן זלה"ה
רבה של נהלל - ט' אייר תשכ"ז
רבי יחיאל ב"ר אברהם נחום זלה"ה
מרבני מאדאן - י' אייר תשל"ח
רבי אהרן ב"ר שלום נהארי זלה"ה
מרבני בית עדאקה - י"א אייר תש"ל
רבי יחיאל ב"ר שלמה צברי זלה"ה
רב ק"ק תורה ותפילה ת"א - י"ג אייר תש"ע
רבי זכריה ב"ר נסים תעניי זלה"ה
מרבני שרעב - ט"ו אייר תשמ"ח

לק"י • פרשיות אחרי מות קדשים ה'תש"פ ב'של"א • עלון תורני לימי מגיפת הכתר (קורונה)
גליון ב' • הגות והלכה לפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

לרפואת הגאון הרב מימון ב"ר שלמה נהרי שליט"א בתוך שאר חולי בית ישראל

כתר של"א"ש

ימים אלו, מלבד הצער ועגמת הנפש על חולי
עמנו ועל אלו שנסתלקו מעמנו לחיי נצח, כוללים
בחובם גם מצוה גדולה ויקרה והיא מצות
זנשמרתם מאוד לנפשותיכם' שעיקרה רמוז
בפרשתנו זחי בהם' (י"ח י"ד).

בתקופה זו, שהמגפה משתוללת בראש חוצות,
וצריכים אנו להישמר ממנה, נמסרים כללי ופרטי
מצוה זו ע"י השלטונות, אך משום כך יש שעולה
על ליבם כי בהיות ואין זה שלטון התורה, אין אנו
צריכים להזדקק להם ולהשמע לציווייהם, וגורמים
סכנה להם ולסביבתם.

אכן כבר הורונו רבותינו שליט"א, כי לא מפייהם
אנו חיים, אלא מכח ציווי התורה"ק אנו באים, כי
רק צורת קיום מצוה זו נמסר אלינו בפעול מהם.

ובאמת ראוי לתת את הדעת כפי שאמר מרן
הגר"י רצאבי שליט"א (שערי יצחק, מוצש"ק שמיני
ה'תש"פ), כי אין ראוי לומר שאנו נשמעים
להוראות 'משרד' הבריאות, שהרי לא מכח החוק
אנו נזהרים, אלא מכח התורה לשמוע ציווי
הרופאים בעלי החכמה, בכל עניני שמירת הנפש.

ובנותן טעם להביא כאן מש"כ כמוהר"ר יחיאל
קורח זלה"ה בספרו מרפא לשון, על הפסוק
ובחקתיים לא תלכו (י"ח, ג) שתרגמו אונקלוס
ובנמוסיהון לא תהכו. כי חוקות הגויים אינם אלא
נימוס, שענינו בלשון ארמי הוא, המנהג והטכסיס
שנהגו בהם בני אדם, כי חוקותיהם כולם, הינם רק
מכח המוסר שהסכים עליו השכל. ולהבדיל בין
הטמא לטהור מחוקי התורה שהם גזירות אלהיות
שלא ע"פ השכל האנושי. ועיי"ש עוד ביאור נוסף.

ומעתה, כשבאים אנו מכח גזירת אורייתא בוודאי
יחסנו להוראות הרופאים, היינו כהיכי תימצי
לקיום המצוה, ולא נקל ראש בהם, ובשכר קיום
מצוה זו, נזכה אנו וכל בית ישראל להשמר שלא
יבוא המשחית אל בתינו לנגוף, אכ"ר.

שבת שלום, כ"ד ידידכם, אביחי שרעבי

כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומיסי שליט"א

מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק'

תספורת בימי העומר למי שלא הספיק להסתפר קודם הפסח

א] מי שלא הספיק להסתפר קודם הפסח, מותר לו להסתפר כעת כשהותרו
פתיחת המספרות אף שהם ימי אבילות העומר, וכמו שמצינו גבי אבל שנשלמו
ימי אבילותו בימי העומר שמותר להסתפר (שו"ת זרע אמת סימן ס"ז מחזיק ברכה סימן
תצ"ג אות ג' ובשערי תשובה שם ס"ק ז', כף החיים שם ס"ק ט"ו וכן כתב להחיתר בשו"ת אור לציון
ח"ג פי"ז אות ה').

ולפי מנהגי המפורסם (כמבואר בשע"ה סי' צ"ב סעיף ו'), להסתפר לכבוד שבת
ואפילו בימי העומר (עייני שערי יצחק ניסן-סיון ה'תש"ע שההיתר הוא רק לכבוד שבת), אף
אמנם שלפי מציאות זמנינו שלא מסתפרים בכל ערב שבת, אין את ההיתר
הזה, מ"מ מי שהכביד שערו וכמו בשנה זו, מותר ומצוה להסתפר מפני כבוד
השבת.

וכמובן שהדברים אמורים בימים אלו אשר כל איש בביתו לבדד ישכון, אך מי
שנמצא בין ציבור של שאר קהילות כגון בחור הנמצא בישיבה, יש לו לנהוג
מנהג דרך ארץ ולא יהא כחתן בין אבלים.

ברכת הגומל למי שהחלים ממגיפת הקורונה

ב] מי שחלה בקורונה והוא במצב קל, באופן שלא נצרך לאשפוז בבית חולים
אלא שוהה בביתו או בבית מלון, הנה דעת הש"ע (סימן רי"ט סעיף ח') שחולה אף
שאין בו סכנה, יברך הגומל כשנתרפא, ובלבד ששכב במיטה לכה"פ יום אחד.
ומנהגינו דאף כשלא שכב במיטה כלל מברך, כל שהיה ניכר לרואים שהוא
חולה (שע"ה אור"ח סימן מ"ז סעיף א').

ע"כ בחולי הקורונה, מי שלא ניכרה בו המחלה והוא מתהלך כבריא, אין לו
לברך ברכת הגומל לאחר שנבדק ונמצא שלילי ואפילו כשהוא בקבוצת
הסיכון, כיון שלבסוף לא ניכר שהשפיע עליו הנגיף.

אם מותר לגנות להקליט את עצמה עבור ילדי הגן

ג] גנת הנצרכת בימים אלו להקליט את עצמה עבור ילדי הגן השומעים דרך
טלפון, ומוכרח הדבר במסגרת עבודתה. אם יכולה להסתפק רק בדיבור מבלי
לשיר, תעשה כן.

ואם מוכרחת היא ג"כ להשמיע קול שירה, הורה מרן הגר"י רצאבי שליט"א כי
אם נראה לה לפי העניין שלא ישמעו אחרים את קולה (כגון שהורי הילדים הם בני
תורה יראי ה'), יכולה להשמיע את קול זימרתה. וראוי שתזכיר בתחילת ההקלטה
שצריכים האנשים להזהר מלשמוע קולה. וכל זה אמור לפי כורח מציאות זו
ודוקא דרך טלפון שאינו נשמר לזמן מרובה, ובלאו הכי אין ראוי לאשה להקליט
את קול זימרתה וכ"ש באופן שנשמר להפצה ברבים.

אך אם יש חשש שמא ישמעו אנשים את קולה, לא תשיר, ותשמיע רק את קול
דיבורה, דאסור לאשה להשמיע קולה אם יודעת שאדם זר מאזין לקול זמרתה,
וכמו שהעלה מרן הגר"י רצאבי שליט"א בשו"ת עולת יצחק (ח"ג סימן רס"ט).
והוסיף שם שאשה יראת ה' תיזהר מלזמר אף כשיש ספק אם קולה נשמע.

מילת 'תושבחות' במשנת רבותינו

ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש היכולים לה' (י"ט, כ"ד)

בלשון ארמי מילת תושבחה היא בשור"ק

א] מילת קודש הילולים תרגם אונקלוס 'קודש תושבחן'. וכתב בעל מרפא לשון 'כל לשון תושבחות בתרגום, התייז בשורק לא בחירק. ורק בלשון הקודש התייז בחירק כמ"ש הרד"ק בשער השמות וכו' וכן הוא לתפארת הקריאה להיות בשורק, מפני שהשייך מאותיות השריקה, וכמו שם תורביינא שהוא תרגום האומן (במדבר י"א, י"ב)'.
שיטת הר"י והר"ד קמחי, לחלק בין לשון תרגום ללשון הקודש

ב] הנה חילק לנו במילת תושבחות, בין לשון תרגום שהוא בשור"ק, לבין לשון הקודש שהוא בחיר"ק וכמ"ש הרד"ק (מהדורת תרכ"ב, עמ' קס"ו). ובהגהות שם ציינו שכ"כ אביו רבי יוסף קמחי בספר הזכרון (תחילת השער השני, בשבע אותיות) וז"ל, ולא יתכן בלשון עברי תי"ו ואחריו וי"ו, אלא באותם שהם ממחלי הפ"א, על כן יטעה האומר מהולל בתושבחות, כי דינו וישרו תושבחות, התייז בחירק בשקל תפארת. וכדבריהם הכריע רבי שבתי סופר בסידורו (הקדמת הסידור פרק ג' סוף אות ב'. ומדבריו נראה כי בסידורים שלפניו היה כתוב בכלם תושבחות בוי"ו ושורק, אלא שהכריע בהר"ק).

ויעוין עוד בדברי הרב מרפא לשון שם שהביא שכ"ה בסידור האר"י מכח דברי הרד"ק הנזכרים וכ"ה בשער הכונות, ימות החול דרושי עלינו לשבח ונוסח התפילה. ויש להעיר דהרב פרי חדש סי' נ"א כשהביא את נוסח ברוך שאמר ע"פ הסוד כתב בתושבחות. אכן גם לא מנה התיבות כנוסחת המקובלים, יעו"ש וצ"ע. וכן כתב הרב מגן אברהם (סי' נ"א סק"א) בתושבחות התייז בחירק, וכן העלה בשתילי זיתים (שם סק"ג).

בירור כי הנוסח הקדום ונוסח תימן גם בלשון הקודש בוי"ו ובשור"ק

ג] ומעתה יש להעיר על נוסחתנו, בחתימת ברוך שאמר, מלך מהולל בתושבחות, וכמו שכתב מהרי"ץ (עץ חיים ח"א טז, א) מלך מהולל בתושבחות, בוא"ו ושורק. הלא ע"פ דברי המדקדקים יש לומר בלשון הקודש בחיר"ק. אכן נוסח זה עיקר. וכ"ה בכל כתיב"י של סדר רב עמרם גאון (מהדו' ס' עמ' כ"ט) וכ"ה בסדר התפילות לרבינו הרמב"ם. וכן נראה שהיתה נוסחת מרן השו"ע, כי הנה בהגהות הנדפסות בשו"ע מהדורת פריעדמאן ציינו על דברי המג"א שבכל הדפוסים הראשונים של השו"ע בסי' נ"ב (סעיף א') כתוב בתושבחות מלבד דפוס ויניציאה, אך בסי' נ"ד (סעיף ב') ובסימן ת"פ (סעיף א') כתוב בתושבחות, ואם גירסתו היתה בחירק לא היה יכול לגרוס בתושבחות, ע"כ דנוסחתו בשורק ובסי' נ"ב ניתן לנקדו בתושבחות בקבוץ. וזהו נוסח תימן העיקרי כאשר נמצא ברוב ככל התכאליל, וכ"ה בפירוש רבינו יוחנן המזרחי מחכמי תימן (ברכות פרק ב' סוף משנה ג').

יישוב הרב מרפא לשון דגם בלה"ק ניתן לגרוס בוא"ו ושור"ק

ד] וכבר ציינו הרשי"ה והרב שמעון צאלח בהגהותיהם על עץ חיים ליישב תמיהת המדקדקים, את דברי בעל מרפא לשון כאן שהעיר על דברי הרד"ק זעדיין יש להסתפק בו, כי ראייתו הוא מלשון תפארת, ואינו דומה הלשון שזה פ"א הפעל שלו, שייך מאותיות השריקה, וכן גירסת הראשונים גם בלשון הקודש בתושבחות בשורק, ולכן אין הכרח מזה, לשבש הגירסא בלשון הקדש כ"ש בתרגום ע"כ.

יישוב העולת יצחק והלוח ארש כי מילה זו באה מארמית ולכן ניקודה הוא כלשון ארמי

ה] יישוב נוסף לדברי המדקדקים כתב בעולת יצחק (ח"א סי' פ"ד) שאין להזדקק כאן כלל לדקדוק לשון הקודש, כי מצינו הרבה תיבות בלשון חכמים ובברכות שיסדו אנשי כנסת הגדולה, שהם ע"פ לשון ארמי. כמו על 'נטילת' ידים לפירוש הגאונים שהוא על שם הכלי 'נטלא'. וכן 'נטילת' לולב שבלשה"ק היא לקיחת לולב. וכן בברכת האילנות ובא בו בריות טובות זאילנות טובות ואילן אינו בלה"ק אלא הוא תרגום של עץ ויעי' להריעב"ץ הנזכר בסמוך שכתב זאולי נתכוונו לטהר לשון הארמי בשיח"ה זו תפלה וברכה, כדי להעלות מדרגתו ולתקנו על מלאתו והמשכיל יבין אבש"ר. ועפ"י יש לומר, דמאחר תיבת 'תושבחות' עיקרה מלשון ארמי, כי הלא מילת שבח לא נמצאת בלשון הקודש (שבח הוא תרגום של שירה, שמות ט"ו א, ועוד) ושם היא בשור"ק, ממילא הגם שתיקנו אותה אנשי כנסת הגדולה בצלצול לשון הקודש תושבחות ולא תושבחתא, השאירו הניקוד על מכונו כפי שהיה בלשון ארמי.

ומצאתי שכיון בזה לדברי היעב"ץ בספרו לוח ארש (סימן נ"ח), שלא קיבל כלל את דברי הר"י קמחי, כיון שמילה זו מלשון ארמי באה, הניחו אנשי כנה"ג עיקר השם על אמיתותו בשורק, לפי שדרך הריבוי בארמי תושבחה, אף שעשאוהו עברי בדרך ריבוי, כי המה ידעו טבע הלשון באמיתות. יעו"ש בארוכה.

כתר שם טוב - מדרכי רבותינו

והדרת פני זקן (כ, ל"ב)

כמוהר"ר חיים כסאר זצוק"ל היה מארח על שולחנו יהודי מבוגר עירי שהתגורר בגפו בירושלים, לא רק שהושיבו לידו בכבוד והיה מאוכלי שולחנו תמיד. עוד נתן ליבו עליו שהוא כבד שמיעה, ומשכך היה מתכופף לכיוונו ואומר בקול רם את דברי התורה שבסעודה, וכן את ברכת המזון. זהו הרגש אמיתי בכבוד הזולת. (מתלמידו הגרא"ח כהן שליט"א)